

Ruperti Abbatiss Tvitiensis, Summi Disertissimi Theologi, sacris du[n]taxat literis omnia probantis, in XII. prophetas minores, Commentariorum Libri XXXII

Rupert <von Deutz>

[Köln], M. D. XXVII.

VD16 B 3835

Cap. VI. De vobis qui opulenti estis in Syon, [et] confiditis in monte Samarie optimates capita populorum, ingredienti domum Jsrahel. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71859](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71859)

COMMENTA RVPER ABBA LIB III

Deus exercituum.

CAP. VI.

Mira in factis
lis eloquia.

Psal. 67.

Aug. de doc.
christiana. li.
4. cap. 7.

Artificium elo
quii in hoc
propheta.

migrare (inquit) uos facia trans Damascū, id est, in Babylonē ducemini, q̄ utiq; uobis scdm
sitū terræ est trans Damascū. Hoc dixit dñs: hæc facere proposuit ac præfinit dñs. Quis
uel qualis dñs? Vultis scire nomē eius? Deus exercituum nomen eius. Et quā ob causam
fenti loco tali noie illū nuncupari decuit? Videlicet quia multos iudicio uel iustitiæ suæ fa
mulantes habet exercitus, ut suus cōtra uos sermo cōpleatur. Habet exercitus Assyriorū
atq; Chaldæorū: habet exercitus Mædoꝝ atq; Persarū, habebit exercitus Macedonū sine
Græcorū, habebit exercitus Romanorū: p quos utiq; manifestū omni mundo de uobis age
tur iudiciū, & tunc uobis uæ. Sequitur em. **U**e uobis qui opulenti estis in Syon, &
confiditis in monte Samarię, optimates capita populorū, ingredientes pompaticę domū
Israhel. **T**ransite in Calamne & uidete, & ite inde in Emath magnā, & descēditē
nam, & descendite in Geth Palestinorū, & ad optima queq; regna horū si latior
terminus eorū termino uestro est. **Q**ui separati estis in diem malum, & appropin
quatis solio iniquitatis. **Q**ui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis ue
stris. **Q**ui comeditis agnū de grege, & uitulos de medio armenti. **Q**ui caminis ad
uocem psalterij, sicut Dauid, putauerunt se habere uasa cantici, bibentes in phya
lis uinū, & optimo unguento delibunt, & nihil pariebantur super contritione Ios
seph. **M**anifeste istud uæ cōtra sacerdotes impios declamatur, illud aut uæ supis. **V**e
de siderantibus diē dñi, cōmuniter omnibus cōtemptribus iudicij dei declamātū est cuius
cunq; ordinis sint. **N**on præterire libet hoc loco, magnū esse miraculū eloquentiæ: popo
lensis in scripturis sanctis: quia uidelicet cū intellectu interno magnā sit maiestas mysterio
rū celestiu, nihilominus in superficie pulcherrimū nitet eloquiū, tanq̄ si p̄ciosam inuenias
thecā, quæ extrinsecus argentea, p̄ciosum intus aurū retineat, iuxta illud psalmi. **P**ennæ cor
lumbæ de argētata, & posteriora dorsi eius in pallore auri. **Q**uod idē est acsi dicat. Sancta
scripturæ litera pulchra extrinsecus est & lucida, intrinsecus aut multo pulchriora, multo p̄
ciosa, cōtinet spiritualis intelligentiæ mytheria. **S**ed nunquid ista res assertione nostra in
diger? **A** sanctis patribus magnifice perspicuum atq; animaduersum est, qd nec in isto pro
pheta, qui de pastore assumptus est, defuerit aut defuit illa, qua seculares multū tument, & p
quentia, sapientiæ celestis comes. **B**eatus pater Augustinus, diuini sermonis ponderator
fidissimus, inter cætera locū hunc pro exemplo tractandū suscipiens. **D**icendū (inquit) mi
hi aliquid esse uideo & de eloquentia prophetarū, ubi per tropologiā multa obteguntur, que
quanto magis translatis uerbis uidentur operiri, tanto magis, cū fuerint aperta, dulcescunt.
Et ex illius prophete libro potissimū hoc faciā, qui se pastore uel armētariū fuisse dicit, at
q; inde diuinitus ablatū, missumq; ut dei populo prophetaret. **C**ū igitur argueret impios su
perbos, luxuriosos, & ideo fraternæ negligentissimos charitatis, rusticus uel ex rusticis ille
propheta exclamauit dicens. **V**e qui opulenti estis in Syon, & confiditis in monte Samari
ę, &c. **N**unq̄ nā isti qui prophetas nostros, tanq̄ ineruditos & locutionis ignaros, uel
docti disertiq; cōtemnunt: si aliquid eis tale uel in tales dicendū fuisset, aliter se uoluissem
cere, qui tamen eorū insanire noluissem? **Q**uid em̄ est quod isto eloquio aures sobrie plus
desiderēt? **P**rimo ipsa inuēctio quasi sopitis auribus ut euigilarēt, quo fremitu illisa est. **V**e
uobis qui opulenti estis in Syon, & cōfiditis in monte Samarię, optimates, capita populorū,
rū, ingredientes pompaticę domū Israhel: **D**einde ut beneficijs dei, qui eis ampla spaciata
gni dedit, ostenderet ingratos, quoniā cōfidebant in monte Samarię, ubiq; utiq; idola con
lebantur: **T**ransite (inquit) in Calamne & uidete, & ite inde in Emath magnā, & descēditē
in Geth Palestinorū, & ad optima queq; regna horū, si latior terminus eorum, termino ue
stro est. **S**imul etiā cū ista dicuntur, locorū nominibus tanq̄ luminibus ornatur eloquiū, que
sunt Syon Samarię, Calamne, Emath magna, & Geth Palestinorū. **D**einde uerba, que
adiunguntur locis, decētissime uariantur. **O**pulenti estis, cōfiditis, transite, ite, descēditē. **C**ū
sequenter denunciatur futura sub iniquo rege appropinquare captiuitas, cū adiungitur: **Q**ui
separati estis in diē malū, & appropinquatis solio iniquitatis. **T**unc subiunguntur merita lu
xurię. **Q**ui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis uestris. **Q**ui comeditis agnū de
grege, & uitulos de medio armenti. **I**ta septē mēbra tres bimēbres circuitus ediderunt. **N**ā
em̄ ait, qui separati estis in diē malū, qui appropinquatis solio iniquitatis, qui dormitis in
lectis eburneis, qui comeditis agnū de grege, & uitulos de medio armenti.

Et is eburneis, qui lasciuitis in stratis uestris, qui comeditis agnū de grege, qui uitulos de medio armenti. Quod si ita diceretur, esse quidem & hoc pulchrum, ut ab uno pronomine repetito omnia sex membra decurrerent, & pronunciantis uoce singula finirentur: sed pulchritus factū ē, ut idē pronomini essent bina subnexa, quæ tres sententias explicarunt: unam ad captiuitatis prænunciationem, qui separati estis in diem malum, & appropinquatis folio iniquitatis: alteram, ad libidinem, qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis uestris: ad uoracitatem uero tertiam pertinentem, qui comeditis agnum de grege, & uitulos de medio armenti: ut in potestate sit pronunciantis, utrum singula finiat, & membra sint sex, an primū & tertium & quintum uoce suspendat, & secundum primo, quartum tertio, sextum quinto conuocando: tres bimembres circuitus decemissime faciat, unū quo calamitas imminēs, alterum quo lectus impurus, tertium quo prodiga mensa mō. iratur. Deinde luxuriosam remordet aurium uoluptatem, ubi cum dixisset: qui canitis ad uocem psalterij (quoniā potest exerceri sapienter à sapientibus musica) mirabili decore dicendi, inuentionis impetu relaxato, & non ad illos sed de illis loquens: Vt nos musicam sapientis à musica luxuriantis distinguere commoneret, non ait: qui canitis ad uocem psalterij, & sicut Dauid putatis uos habere uasa canticis: sed cum ad illos dixisset illud quod luxuriosi audire deberent, qui canitis ad uocem psalterij: imperitiam eorum alijs quoq; quodammodo indicauit, adiungens, sicut Dauid putauerunt se habere uasa canticis. Bibentes in phyalis uinum, & optimo unguento delibuti. Tria hæc melius pronunciantur: si suspensis duobus prioribus membris, circuitus tertio finiatur. Iam uero q̄ his omnibus adijcitur. Et nihil patiebantur super contritione Ioseph, miro decore dictum est: Non dixit, nihil patiebantur super contritione fratris, sed positus est pro fratre Ioseph, ut quicumq; frater proprio significaretur eius nomine, cuius ex fratribus fama præclara est, uel in malis quæ p̄dit, uel in bonis quæ rependit. ¶ Hæc de pulchritudine literæ præsentis loco dicta sint cum oportuna commemoratione tanti doctoris qui sanctæ scripturæ uenustatem cognoscens, & cognitam esse uolens, capitulum hoc pro exemplo assumpsit & quodammodo digitis suis lippientes oculos terfit, ut clare uideamus, q̄ splendida comiteloquentia sapientiam dei, loquentem in prophetis, non intēta in eloquentiam sapiētia, sed à sapientia non recedente eloquentia. Nunc ad sensuum mysteria recurramus. ¶ Væ (inquit) qui opulenti estis in Syon, & confiditis in monte Samaria. Vtrūq; excidium siue utrāq; captiuitatem denunciat. i. & duarū tribuum, quarū regia ciuitas erat Syon: & decem, quarū metropolis erat Samaria. Cum autē dicit: Væ qui opulenti estis in Syon, non illam arbitremur solummodo denunciari captiuitatē, qua transmigrauerunt duæ tribus in Babylonem, reditura post septuaginta annos, sed multo magis illam, qua nunc dispersi sunt in toto mundo destructa ciuitate & templo, quo stante sacerdotes impij nimis opulenti erant in Syon, qui & de opulentiā superbientes pauperem Christum crucifixerunt propter hoc solum: quia disputabat contra opulentiam avaritiam illoꝝ. Illius nāq; temporis optimates & capita populi, Anna & Cayphas, cæteriꝝ principes & seniores, reuera separati fuerunt in diem malum, & appropinquauerunt folio iniquitatis, qui malo tempore male nati (melius eū illis erat si nō fuissent nati) adiudicauerūt morti filiū dei, quod ueraciter fuit appropinquasse se folio iniquitatis. De illo iniquitatis folio furor præcipitē dedit pontificē, quando dicenti, adiuuato te per deum uiuum, ut dicas nobis, si tu es filius dei: respondit Iesus, tu dixisti, & ille scidit uestimenta sua, dicēs, blasphemauit: iamq; extunc nec solum illud iniquitatis subsistere, nec pontifex in eo sedere potuit. Non dubitamus, quin illi iam præsentis fuerint prophético spiritui, ita ut uideret eos miro modo appropinquantes, imō irruentes, & impetū clamoris inordinati facientes, folio iniquitatis: quando sedente Pylato pro tribunali, & dicente: Ecce rex uester, tolle, tolle, clamabant: crucifige eum, non habemus regem nisi Cæsarem, si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Illius ergo temporis optimates reuera, ut iam dictum est, separati fuerunt in diem malum, & appropinquauerunt folio iniquitatis, & illis nihilominus sequentia liquet ascribi, qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis uestris, qui comeditis agnum de grege, & uitulos de medio armenti. Nam & Iacobus Ap̄s scdm̄ hunc ip̄m sensum cum præmisset, agite nunc diuites, plorate ululantes in miserijs, quæ aduenient uobis postmodum subiunxit: Epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda uestra. In

Iudæorū duplex captiuitas

Mat. 14

Matth. 26.

Ichā. 19.

Iaco. 5.

R die oc

die occisionis adduxistis, occidistis iustum, & non restitit uobis. ¶ Cætera quæ sequunt, qui canitis ad uocem psalterij, sicut Dauid putauerunt se habere uasa cantici, bibentes in phyalis uinũ, & optimo unguento delibuti, & nihil patiebant super cõtritione Ioseph: tam graui ter q̄ ueraciter eisdem congruit: quippe de quibus (ut ipse dñs testatus est) bene prophetauit se habere uasa cantici, sicut habuit Dauid, quàmlibet clare uel alte canerent ad uocem psalterij labijs suis. Et quis illos dubitet illa nocte, qua dominum comprehenderunt, bibisse uinũ usq; ad uomitum, cum esset paschalis uespera illorum? Idcirco recte & hic redarguuntur, dicendo, bibentes in phyalis uinum. Et in Psalmo, cum ex persona ipsius Propheta loquens

Math. 17
Esa. 29

Psal. 68.
Ioseph typus
Christi in cru
ce.

Psal. 104.

Math. 27

Iohã. 9

Transmigrã
tium caput,
Iudæi

Factio lasciu
orum

Aduersum me (inquit) loquebantur qui sedebant in porta, & in me psallebant qui bibebant uinum. ¶ Quàm maxime autem & illud uerum est, quod tandem infert, & nihil patiebantur super contritione Ioseph: si quidem rite perpendas, q̄ ipse pulcherrime censeatur nomine Ioseph, cuius typum prætulit, in seruum uenundatus est Ioseph, & humiliatus in compediibus & afflicti, ita ut ferrum pertransiret animam eius. Et deinde princeps Aegypti factus. Etenim dum contritus in cruce penderet dñs, nihil patiebantur super contritione eius. Deniq; ut taceam q̄ pendente irridebant, q̄ prætereuntes blasphemabant eũ, insultantes, & mouentes capita sua & dicentes: Vah, qui destruit templũ dei, & in triduo illud reedificat, salua temetipsum. Ut inquam hæc taceam. Illud satis indicat quam uere nihil paterentur super contritione eius, qd̄ cum diceret: sitio, spongiam plenam aceto, hyso po circumponentes, obtulerunt ori eius. Quis enim nõ miret, q̄ longe à cõpassione eius fuerint, qui tali in hora, tanta in angustia, tali in siti, dicent: sitio, potauerunt aceto? Magna igit & subtili statera ponderantur est, q̄ dicit: Et nihil patiebant sup cõtritiõẽ Ioseph. Dicat itaq; istis impijs dormientibus & la sciuentibus, comedentibus & bibentibus, comedendo & bibendo canentibus, & nihil super contritione Ioseph patientibus. Transite in Calamne & uidete, & ite in Emath magnã, & descẽdite in Geth Palestinorũ, & ad optima quæq; regna horũ si latior terminus eorũ termino uestro est. Et quidẽ satis scitis, q̄ regnoꝝ omnĩũ uniuersitas termino uestro, i. terra promissionis, latior sit: sed aliter scire habetis, sed oculis uestris uidebitis, inuiti & longatũ uidedũ captiuitate detenti. Hæc irratio talis ẽ, ac si cum quis mergitur in caminum ignis, dicitur ei: Vade & uide utrum caleat: aut si illi, qui in mare proijciendus est, dicitur: Vade & uide utrum profundum sit Calamne ciuitatem Persidis. Et Emath magnam, quæ nunc Antiochia nominatur, magnam uidelicet ad distinctionem minoris Emath, quæ appellat Ephyphania, & Geth Palestinorum & optima quæq; regna horum, satis est dixisse pro concubentibus, ad quas ducendi erant captiui, de qua uidelicet captiuitate & prinus subiungit. ¶ Quapropter nũc migrabũt in capite transmigrantiũ & auferet factio lasciuientium. Quid enim est dicere, in capite transmigrantium nunc transmigrabunt, nisi ac si diceret: mirabilius imò miserabilius, & maiori cum spectaculo totius orbis migrabunt quã migrauerũt unq; homines alij siue populi quicũq; transmigrauerunt siue transmigratori sunt: Si quidem multi uicti, alijs uince ntibus, de suis sedibus migrauerunt, & captiui ducti sunt: sed isti uicari put suere & sunt oim transmigrãtium, ut nullus unq; transmigrãtõis tale fuerit uel esse poterit miraculum. Quod ipse Iosephus perpendens, cum excidium illoꝝ miserabile meritasq; illoꝝ miseras describeret: singillatim quidem (ait) iniquitates eorũ narrare nõ potero, ut aut breuiter dicã, neq; aliam ciuitatem unq; talia perpeffam esse puto, neq; ulla nationem post memoriam hoim malitiæ ferociorem fuisse. Itaq; (inquit) in capite transmigrantiũ nũc migrabunt. i. pro qualitate & quãtitate transmigrãtõis, oim transmigrãtium siue captiuoꝝ erunt. Et quidem, qm̄ dicit, nũc migrabũt, de captiuitate, quæ tunc inibat, decem tribuũ recte intelligit dictũ: sed nihilominus, imò multo amplius, de ista postrema captiuitate est sentiendũ, qua Iudæi ducentibus Romanis captiuati & dispersi sunt. Neq; em̄ ista latebat spiritum propheticum, cum tota sine dubio prophetiæ specularõis interpretatio maxime spectaret in Christi aduentum. Et auferetur (ait) factio lasciuientium. Factio iuratio, uel consensus est maloꝝ. Coniurasse autem uel consensisse illos in Christi necem, notum est, agentibus pontificibus, & senioribus qui turbis per suaserunt, & hoc cum ruitum misq; crudeli lasciuia, siue lasciuia crudelitate, qua illũ nocte illa illuserunt, colaphizantes q̄

pis cædentes, conspuentes, genas illius uellentes, spinis coronantes, & ad ultimū crucifigen-
tes. Ergo q̄ ait, auferetur factio lasciuientium, magnam denunciat futuram imbecillitatem
illoꝝ qui fecerūt ea quæ iam dicta sunt. Videlicet in eo, q̄ (sicut nunc uidemus) factiosi esse
nequeant, cōspirare siue cōiurare nō ualeant, ut quenq̄ illoꝝ qui inuocāt Christū interficiāt.

¶ Et quidem tpe, quo Christum interfecerūt, iam ita diminuti capiti erant, ut de semetipsis
iudices nō haberent. Vnde & Pylato dicente: Accipite eum uos, & scdm legem uestram iu-
dicare. Responderūt: Nobis nō licet interficere quenq̄: ueꝝ tamē adhuc ita factiosi erāt &
esse poterant, ut concilium colligerent, & coram Romana potestate præside petēdo illum
crucifigi, tumultum facere auderent: & deinde quosdam ex illis sapientibus & prophetis,
quos post resurrectionē suā misit ad illos, occidere, crucifigere, in synagogis suis flagellare,
& de ciuitate in ciuitate psequi auderēt. At uero post annos quadragintaduos migrauerunt
(sicut iā dictū est) in capite trāsmigrātū, & ex tūc sic eoz ablata est factio, ut iā fremere siue
aduersus dñm & aduersus Christum eius palam assistere nō audeāt, uidētes publicæ cōtra se
& circa se adorari Christū, & esse dñm, iuxta illud: Dñare in medio inimicoꝝ tuoz. Sequit̄.

L. Jurauit dominus deus in anima sua, dicit dominus deus exercituum. Detestor
ego superbiam Jacob, & domū eius odi, & tradā ciuitatē cum habitatoribus suis. |
Mirum dictū est, q̄ iurauit dominus, & hoc in anima sua: non q̄ deus animam habeat, sed
quo humanis loquitur affectibus, quid iurauit dominus deus in anima sua? Videlicet q̄ de-
testor superbiam Iacob & domū eius odio habeat, sicut & in Esaia dicit: Neomenias & sab-
bata uestra & dies festos odiuit anima mea: & q̄ tradat ciuitatē cū habitatoribus suis. ¶ Qd̄
dixerat, detestor ego superbiam Iacob, repetiuit, & quæ fuerit superbia Iacob, exposuit di-
cendo, & domū eius odi, domū eius. i. templum quod singulare tunc erat, superbiam eius fu-
isse dicit. Hoc ita esse, ex alijs eiusdem dñi dei uerbis apud Ezechielē cōprobatur: Ecce ego
(inquit) polluā sanctuariū meū, superbiam imperij uestri. Nimirū hoc uel illud nō diceret dñs
deus, nisi superbiam intolerabilem deprehendisset illos habere propter templū illud. Gloria
bantur em̄ in templo dei gloriatiōe peruersa, dum nō quærerēt aut curarēt, ut in templo suo
glorificaretur deus, & in despectum oīm gentium spiritus illoꝝ erigebatur propter templū
illud, propter nomen illud quod apud illos deus uerus nominaretur, licet non honoraretur.

¶ Hanc superbiam detestari se & odisse iurauit dñs deus in anima sua, i. in semetipso, quoniā
nemine (ut ait Ap̄tus) habuit, per quem iuraret, maiorem. Hoies em̄ per maiore sui iurant,
& omēs cōtrouersiaꝝ eoz finis ad cōfirmationē est iuramentū. Poterat autē credi uerbo eius,
etiam si nō iurasset. At ipse abundantius uoluit ostendere immutabilitatē cōsilij sui, & idcir-
co interposuit iurandum, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri deum
fortissimū solatium habeamus. Firmissimam igitur fidem teneamus de reprobatione (ut ait
Apostolus) præcedentis mandati siue sacerdotij uel templi ueteris, & de introductione me-
lioris sp̄s, q̄ uidelicet illud deus cum odio reprobauerit: fidem autem euangelicam cum di-

lectione approbauerit. Sub eodem iuramento confirmatur id quod subiungit, & tradam ci-
uitatē cum habitatoribus suis. Nec utiq̄ leuis aut parua debuit esse traditio, quam ita cōmi-
natus est nō sine interpositōe iuramēti. Sed & cætera quæ sequunt̄ sub eodē iuramēto denū-
ciantur. L. Quod si reliqui fuerint decem uiri in domo vna, & ipsi morientur. Et tol-
let eū propinquus suus, & comburet eū, ut efferat ossa de domo, & dicet ei qui in pe-
netralibus domus est. Nunquid adhuc est apud te? Et respondebit: Finis est. Et
dicet ei. Tace, & non recorderis nominis domini. Quia ecce dominus mandauit,
& percutiet domū maiorem ruinis, & domum minorem scissionibus. | Memoriter te-
nendū est, q̄ supra dixit: Subueriti uos sicut subuertit deus Sodomā & Gomorrhā, & nō re-

distis ad me. Ecce hic in subuersiōe aliquid est seueritatis plusq̄ illic. Vbi em̄ de faciēda sub-
uersione Sodomoz sermo erat, cū ad ultimū dixisset Abrahā. Quid si inuēti fuerint decē iu-
stis nō delebo (ait dñs) propter decē. Nunc autē hic dicit: quia si reliqui fuerint decē uiri in do-
mo una, & ipsi morientur. Reliquos hic intelligimus iustos, sicut & sup̄s ubi dictū est. Vrbs
de qua egrediebant mille, relinquent in ea centū: & de qua egrediebant centū, relinquent in
ea decē. Nimirū uerbis istis cū dicit: si reliqui fuerint decē uiri in domo una & ipsi moriētur.
Hoc denūciat q̄ nullā iustoz & iniustoz discretionem in ira sua foret habiturus: sed iustos

Iohā. 12.

Math. 23.

Psal. 109.

Esa. i.

Superbia Ius-
taorum erat
templum qd̄
habebant.
Ezech. 24.

Iuramentum
Dei.
Heb. 6.

Hebræ. 7.

Supra. 4.

Gen. 18.

Supra. 5.

COMMENTA: RVPER: ABBA: LIB. III.

pariter & iniustos ludæos una mortis sententia dānatus. Hoc ipsum in Ezechiele uerbis manifestioribus comprobatur, ubi dicit dñs deus. Ecce ego ad te, & etiam gladium meū de uagina sua, & occidam in te iustum & impium. ¶ Quid igitur? Num suæ deus oblitus est iustitiam, cuius illum memorem esse uolens Abraham stetit coram domino & appropinquauit? Num quid (ait) perdes iustum cum impio? Itemq; ait: Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate peribunt simul: & nō parces loco illi propter quinquaginta iustos si fuerint in eo: Absit à te ut rem hanc facias & occidas iustum cum impio, sicut iustus sicut impius. Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram. Annuit dñs, & dimittā (inquit) omni in loco propter quinquaginta, nō delebo si inuenero ibi quadraginta quinq; nō percutiā propter quadraginta, nō faciam si inuenero ibi triginta, non interficiam propter uiginti non delebo propter decem. Num (in q;) tāta suæ ppitiationis oblitus est, cum dicit, q; si reliqui fuerint decem uiri, & ipse morientur, non in ciuitate, sed in domo una: Non utiq; sed iusti illi nimium sunt iniusti. Re liqui illius iuste sunt relict: quia taliter iusti sunt, ut suam iustitiam statuere uolentes, iustitiam dei non sint subiecti, sicut Apostolus dicit: Testimonium enim dei iustitiam, & suam quoniam onem dei habent, sed non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iustitiam, & suam quoniam rentes statuere, iustitiam dei non sunt subiecti. Quæ nam sit illa iustitia dei, manifestans conuic tum nō subiungit: Finis enim legis Christus ad iustitiam omni credenti. Iustitiam hanc q; rebol li, quanq; pertinaci odio forent concepturi. I. Christum cuius ex fide iustificati sunt omnes sancti & iusti, miro modo insinuat, cum dicit: Et tollet eū propinquus suus & comburet eū, ut efferat ossa de domo, & dicet, ei qui in penetralibus domus est. Nunquid adhuc est apud te? & respondebit, finis est. Et dicit ei: Tace, & non recorderis nominis domini. ¶ Legat qui uult historiam Iosephi, ubi excidium Hierosolymorū describit, & sciet q; ueraciter prore dictum fuerit malum illud sermonibus huiusmodi. Tolle eum propinquus suus, & comburet, & dicet: Nunquid adhuc est apud te? & rñdebit: Finis est. Neq; em̄ modus aut nomen rñs erat intus morietium, & fame pereuntium, nec sufficere poterant uiui mortuis efferendis. Cum autē scire possint, nec dissimulare ualeant. Hoc illis accidisse propter sanguinem Iesu Christi: mig; ualde est, q; indomabili corde & tunc dixerunt, & nunc ut q; dicūt: singuli ad li terq; tace & nō recorderis nominis domini, nominis eiusdē Iesu Christi, quē deum & dñm re publica confessioe confitentur Christiani. Malunt dānati esse, & dānati onē æternam expe ctare, q; confiteri uel audire nomen huius dñi, suffusi mirabiliter felle amaritudinis, odiumq; spirantes implacabile contra nomen domini nostri Iesu Christi, gentiūq; inuidentes saluti, ¶ Attamen iusti sibi esse uidentur nonnulli ex eis, obseruando iustitias carnis, & profitemo pracepta decalogi, que sunt non habere deos alienos non facere sculpile, non alium re no men dñi in uanum sabbata custodire, patrem & matre honorare, nō occidere, nō moccuar, nō furtū facere, nō loqui falsum testimoniū, nō cōcupiscere. Sed qualis est hæc iustitia illo quærit deus ubi sit uel apud quos cōmoretur, ut parcat illis: & quia nō est apud illos, idcirco super eos indignationē suā effudit. Quemadmodū apud Ezechielē ipse dicit: Et quæritur de eis uirum qui interponeret sepem, & staret oppositus cōtra me: propterea ne dissipare eos, & nō inueni, & effudi super eos indignationē meā, & in igne iræ meæ cōsumpsi eos. Igitur morientur (ait) etiā iusti, siue (ut apud eundē Ezechielē) & occidā (inquit) in te iustū & impium: etiā si in domo una reliqui fuerint uiri decē. Morient (inquā) quia ecce dñs mandauit, id est per Prophetas locutus est: & sermone suū cōplens, percutiet domū maiore ruinis, & domū minorē scissionibus. Maiore domū decē tribus, quæ appellabatur tribus Israhel, domū minore duas tribus dicit, quæ regebatur à stirpe Dauid. Et hoc in percussione domus utriusq; notandū, qd maiore ruinis, minorē uero scissionibus pcutiendā fore dicit. Nam Israhel, quæ maiora peccauerat, feritur ruinis: domus autem Iuda, in qua erat templum, & quæ minor peccauerat, nō ruinis pcutitur, sed scissionibus, dum septuaginta annoꝝ captiuitate reuoluit. ¶ Sed ecōtra potest dici: quia domus Iuda maiora peccauit. Nam & apud Ezechielē cōmississet dñs: Fili hominis notas fac Hierusalē abominatiohes suas: Deinde inter cetera dicit: Et Samaria dimidium pctōꝝ tuoꝝ non peccauit: sed uicisti eā sceleribus tuis, & iniusti casti forores tuas, Sodomā uidelicet & Samariā, in om̄ibus abominatōibus tuis, q̄s operatus

Ezech. 21.
Quæstio.

Gene. 18.

Responso
Rom. 10.

Implacabile
Iudæorū odi
um contra
Christum.

Iustitiæ car
nis

Ezech. 22.

Ibidem. 21.

Domus ma
ior & domus
minor

Ezech. 16.

Ergo & scissiones domus Iuda maiores intelligi conuenit ruinis domus Iſrahel. Quod ut li-
quido clareſcat, non illam trā captiuitatem ſeptuaginta annorū, ſed illam potius attendamus
qua nunc in omnes gentes Iudæi Romano excidio diſperſi ſunt. Tunc nāq; domus Iuda nec
ſciſſionibus tantum, nec ſolūmodo ruinis, ſed & ſciſſionibus & ruinis percuſſa eſt: quia ciui-
tas Hieruſalem ut rueret, primū in ſemetipſa ſciſſionibus percuſſa eſt. Ito nāq; ut reſert Io-
ſephus) adhuc apud Alexandriam imperium diſponente, cōtigit etiam ſeditionē, quæ apud
Hieruſolymā erat, auſtam triſariam diuidi, ducibus Eleazaro Iohanne & Symone, quorū
Eleazarus ſuperiora: Symon autem inferiora ciuitatis loca, Iohannes uero media tenebat.
His ducibus à ſeditione nunq̄ quieſcentibus, quā miserabilibus domus Iuda ſciſſionibus
percuſſa fuerit, qui plenius noſſe cupit, narrationē iam dicti legat hiftoriographi. Porro iu-
ſtitiam quoq; iudicij dei, quæ domū illam tantis ſciſſionibus percuſſit, ſcire deſideranti, prius
animaduertendum eſt, in quo domus hæc minor, id eſt, domus Iuda, domum maiorem ſciſſi-
cet domū Iſrahel peccando ſuperauerit, ſicut ſupra diximus cum teſtimonio Prophetæ di-
centis ad Hieruſalem, & Samaria dimidiū peccatorū tuorū non peccauit, ſed uiciſti eam ſce-
leribus tuis. ¶ Peccata ſue ſcelera utriuſq; conſtitenda & comparanda ſunt, ut appareat q̄ ue-
raciter dictū ſit. Et Samaria dimidiū peccatorū tuorū nō peccauit. Nimiſ; pctā Samariæ fue-
runt, q̄ decem tribus, quorū Samaria metropolis exiit, ſciderunt ſeſe à domo Dauid, & ne-
gauerunt eum dicētes: quæ pars nobis in Dauid, uel quæ hæreditas in filio Iſai, & ſicut Da-
uid negauerunt, ita deū quoq; relinquentes, uitulos aureos pro deo coluerunt. At uero pec-
cata Hieruſalem iſta fuerunt, quod Chriſtum filium dei ueg; Dauid, & ſecundum carnē fi-
lium Dauid, & ſcđm diuinitatē dñm Dauid: Chriſtū in quā deū & hominē, regē & ſaluatō-
torem, nō ſolūmodo dixerūt, nō eſt nobis pars in iſto filio dei, filio Dauid, ſiue nō habemus
regem niſi Cæſarē: ueg; etiam pro illo dimitti ſibi petierūt Barrabam ſeditionis authorē. Iſta
ſi rite conſiderentur, reuera dimidiū Samaria nō peccauit: quia uidelicet quanto iſte deus &
homofilius Dauid maior eodē patri Dauid, tanto pctā quod in eum admiſſum eſt maius
debet æſtimari: præſertim cū Hieruſalem nō ſolūmodo negauerit hunc, ſicut Samaria nega-
uit Dauid: uerū etiam occiderit, & pro eo Barrabā (ſicut iam dictū eſt) ſeditōis authorē dimit-
ti ſibi petierit. Idcirco qm̄ taliter ſe ſcidiſt à regno Ieſu Chriſti filij Dauid: nimirum ualde iu-
ſto iudicio ſciſſionibus percuſſa eſt ita ut in malum ſuum ſeſe à regno Romanorum ſciden-
do, uictores orbis terrarum contra ſe conſcitaret: & (quod ualde mirū fuit) foris obſeſſa, intus
triphariam (ut iam dictū eſt) ſciſſa magis ſeditionibus quā obſidione deperiret. Sequitur.
Nunquid currere queſit in petris equi, aut arari poteſt in bubalis Quoniam cō-
uerſiſtis in amaritudinem iudicium, & fructum iuſtitie in abyſſum. Qui lætami-
ni in nihili, q̄ dicitis. Nunquid nō in fortitudine noſtra aſſumpſim⁹ nobis cornua? I
Ad quid iſta ſiſtitudines equorū & bubalorū induxerit, ipſe pene expoſuit, dicendo: qui læta-
mini in nihili, qui dicitis: Nunquid nō eſt in fortitudine nra aſſumpſimus nobis cornua. Va-
nitate atq; ſuperbiā miro hic mō percutit, interrogādo de equis & bubalis. Irridet illos ſapia
dei qui cōfidit in curribus & in equis, ſicut eo tpe cōfidebat Ephraim, & qui ſuperbiæ cor-
nubus arrectis ſteterūt cōtra fortitudinē cœli, ſicut in Pſalmo teſtat iſte Chriſtus poſ. pphe-
tæ: Circū dederunt me uituli multi, tauri pingues obſederunt me. Irrisio grauiſſima ſonat in
uerbis huiuſcemodi. Idem em̄ eſt ac dicat ſapientia ſpiritus prophetici. Vos quidem, prædi-
cente me, q̄ maior domus ruinis, & minor ſciſſionibus percutienda ſit: nihilominus equitā-
do cōtenditis eſſe ſimiles Aegyptijs atq; Aſſyrijs, ſed uos bene ſcitis q̄ equi currere poſſunt
in petris. Hoc dixiſſe ſatis eſt, ſubaudiri em̄ poteſt id, q̄ longe ſuperius dixit: quia fuga à ue-
loceperibit, & nō poteritis eſſugere. Multis aduerſitatū præpediti offendiſculis, ſicut equi ue-
ſtri nō queunt currere in petris. Habetq; talis dictio mixtū cum ſeueritate iocū, cum dicitur:
Lætantibus in equis, uos reuera lætami in nihili, quia ueſtri equi nō queunt currere in pe-
tris. i. fallaces ad ſalutē erunt uobis in tpe anguſtiæ, quando ruinis & ſciſſionibus feriemini.
¶ Item q̄ dicit aut nunquid errari p̄t in bubalis: ſi reſpicias qd̄ ſubſequitur, qui dicitis: Nun-
quid nō in fortitudine noſtra aſſumpſimus nobis cornua, nihilominus iocū in uerbis habet
amarum, & ad illud pertinētē riſum, de quo ſap̄a: ego quoq; (ingt) in iteritu ueſtro ridebo.
Idem eſt ac ſi dicat: Qm̄ eſtis ſupbi, quapropter (ſicut ſupradictū eſt) iurau in aſſa mea, dicēs:

Hieruſalem a
ſciſſionibus &
ruinis percuſſa.

Grauius pec-
cauit Hieru-
ſalem q̄ Sa-
maria
ſ. Regū. jz

Pſal. zj.

Supra. ſ.

Bubali ſuper-
bi Iudæi

Prover. j.

R s Dete

Detestor ego superbiam Iacob, & domū eius odi: quoniam (inquā) in fortitudine uestra cor
 nua uos assumpsisse dicitis, eritis ergo mihi sicut bubali, qui tam indomiti sunt, ut iugum cer
 uicibus non recipiant, & cum syluestres boues sint, noluit propter feritatem uomere (cinde
 re terrā. Ita uos mihi eritis, utiq; inutiles operi uel regno dei, uobisq; euagātibus atq; dispe
 sis, adhibebo mihi boues alios, boues domitos, dicāq; illis: Tollite iugū meum super uos, &
 regno dei fructum operabunt, iuxta illud: Amen dico uobis: quia auferetur à uobis regnū
 dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Reuera dicūt isti bubali: Nunquid nō in fortitudi
 ne nostra assumpsimus nobis cornua, dum querentes suā statuere iustitiam iustitiae dei non
 sunt subiecti: & pro hac feritate conuertunt sibi in amaritudinē iudiciū, & fructū iustitiae in
 absynthium, quā herba amarissima est. Nam quia suā ut iam dictū est statuere uolentes in
 iustitiam, proiciunt à semetipsis Christi iugum, merito amara, id est, sine misericordia ferūt in
 iudiciū: & quia dulcedinem iustitiae dei nō querunt, iustitiae suae metūt absynthiū, ut nec sal
 tem in isto seculo requiem habeant, uel in terra sua commanere ualeant. Vnde & sequitur
**Ecce ego suscitabo super uos domus Israhel, dicit dominus deus exercituum,
 gentem, & conteret uos ab introitu Emath, usq; ad torrentem deserti.** Hec e
 ritudo iudicij quam biberunt, q̄ in isto quoq; seculo contriti atq; subuersi sunt, à principio
 usq; ad finem, à capite usq; ad caudam, à terminis terrae suae, qui solem respiciunt usq; ad tes
 rentem deserti, quod occidentem respicit, id est, ab Emath (quae & ab Epyphania dicitur ab
 Antiocho cognouit eum epyphanes nomen fortita) usq; ad rinocuram, inter quam & Epy
 lusium, riuus Nili, siue torrens de heremo ueniens, mare ingreditur. Sicut dictum, ita & lu
 ctum est: quia de cunctis terminis suis contritus atq; subuersus est Israhel. Primū decem
 bus ab Assyrijs. Deinde Iudam & Beniamin à Chaldaeis atq; Romanis. Illa cornutorum
 ue iugum ferre recurstantium bubalorū contritio siue subuersio, qualiter futura, qualibus
 quātis incrementis ad cōsummationē puentura foret, sequētia pphete dicta p̄signat. At
**Hec ostendit mihi dominus deus. Et ecce fictor locustis in principio germinarū
 rum serotini umbus, & ecce serotinus post rōtionē gregis. Et factum est, cum cō
 summasset comedere herbam terrae, & dixi: Domine deus propitius esto obsecro
 Quis suscitabit Iacob quia paruulus est: Miserus ē autē dñs sup hoc: sed & illud
 nō erit dixit dñs deus. Hec ostēdit mihi dñs deus, & ecce uocabat iudicij ad iugū
 dñs deus. & deuorauit abyssum multā & comedit simul partē, & dixi: Domine deus
 quiesce obsecro. Quis suscitabit Iacob quia paruulus est: Miserus est dominus
 super hoc, sed & istud non erit, dixit dominus deus. Hec ostēdit mihi, & ecce domi
 nus stas sup murū litum, & in manu eius trulla cementarij, & dixit dominus ad me
 Quid tu uides Amos: Et dixi: Trullā cementarij. Et dixit dñs ad me Ecce ego p̄
 nā trullā in medio populi mei Israhel. Non adiciā ultra supinducere eū, & domo
 lientur excelsa idoli, & sanctificationes Israhel desolabunt. Tres istae ostensionē
 ue uisiones agnoscedē sunt: & idcirco totū p̄sens capitulū posuimus, ut p̄sentior sit intellectus
 reg, quae futurae p̄monstrabant. i. triū incremtoꝝ mali siue cōtritois atq; subuersiois iam
 ctā, quae de sacris historijs nota habent. Illa nūc incrementa prius cōmemorāda sunt, & cō
 demū p̄sentis istae calcāda uestigia: Primū fuit, q̄ ascēdit rex Assyriorū, & trāstulit Israhel
 in Assyrios, nec multo interiecto tpe ascēdit ad uniuersas ciuitates Iuda munitas, & usq; p̄
 Hierlm puenit, sed nō p̄ualuit, dicēte dño ad Esaia: Ponā circulū in naribus tuis, & hanc
 in labijs tuis, & reducā te in uia per quā uenisti. Venit em̄ angelus dñi in nocte illa, & p̄
 castra Assyriorū centū octogintaquinq; milia. Scdm̄ fuit, qñ uenit Nabuchodonosor
 Babylonis ipse & om̄is exercitus eius in Hierlm, & cōcepit eā, & succendit Nabuzaradā
 cept exercitus domū dñi, & domū regis & murū in circuitu destruxit om̄is exercitus Ch
 daeorū. Tertiū fuit, q̄ uenerūt Romani, & tulerūt locū & gentē, templū & ciuitatē, ita ut
 relinquere lapis super lapidē. Horū futuroꝝ mirae imagines huic pphetae tribus istis ostē
 sionibus p̄monstratae sunt. Cum em̄ dicit: Hec ostēdit mihi dñs deus: Et ecce fictor
 cūstae, uenturū intelligit & intelligi uult exercitū Assyriorū pro multitudine simul & uentū
 te breuis & transilientis uitae locustis cōparabilē, nihilominus & pro depopulatōe cunctoꝝ
 nascentiū, quā facturi erāt in morē locustarū. Huius nimis locustae fictor ē dñs, fictor nō
 creat**

Matth. 11.
 Idem. 21
 Rom. 10

CAP. VII.

Tria incremē
 ta mali Iudae
 orum
 4. Reg. 17. &
 18. ac. 19

4. Reg. ulti
 Hier. ulti.

Matth. 24
 Luc. 19
 Fictor locustae